

GOSPODARSKEGA RAZVOJA

Značilnosti dosedanjega razvoja

Med osnovne značilnosti našega povojnega gospodarskega razvoja spada visoka raven akumulacije, to pomeni, velika odvajanja narodnega dohodka za potrebe investicij, in napeta razdelitev narodnega dohodka.

Nadaljnja značilnost povojnega razvoja je v izvajanju programa industrializacije, zlasti graditve energetike in bazične industrije, kar je zahtevalo velika sredstva in dolg rok graditve, da bi se šele pozneje pokazali rezultati teh vlaganj.

V obdobju od l. 1947 do 1954 so delujoče investicije v gospodarstvu v celotnih investicijah z nad 78%, medtem ko je v l. 1952 udeležba investicij v gospodarstvu znašala nad 92% skupnih investicij, v letu 1953 nad 89%, v letu 1954 pa 81%.

Struktura investicij po namenu (v odstotkih):

Skupne investicije	100	100	100	100
Investicije v gospodarstvu	78,5	92,2	89,4	81,6
Investicije za družbeni standard	12,2	7,5	10,6	18,4
Nerazporejeno	9,3	—	—	—

Izvajanje politike industrializacije, zlasti pa gradnja bazične industrije se kaže v tem, da smo v okviru gospodarskih investicij vlagali največ sredstev v industrijo.

V obdobju od leta 1947 do 1954 so znašale v celotnih gospodarskih investicijah investicije za industrijo okrog 60%, medtem ko je sodelovalo kmetijstvo z 9,6%, promet z 21,5%, vsa druga gospodarska področja pa z 8,9 odstotka.

Investicije v energetiko, metalurgijo, nekovinsko in kovinsko predelovalno industrijo so udeležene v skupnih investicijah v industriji:

V obdobju od 1947—1952 z 78,4%	
1952 z 81,8%	
1953 z 71,0%	
1954 z 74,2%	

Tako visoka raven akumulacije in struktura investicij, obenem s hkratnimi visokimi izdatki za narodno obrambo, ki so se gibali v višini 15 do 20% narodnega dohodka, je imel naslednje posledice:

1. Omejitve razvoja in dezinvestiranje drugih gospodarskih področij, kar se kaže v nezadostni amortizaciji, v trošenju amortizacije za nove investicije, v nizkih plačah in v ostrih disparitetah cen posameznih proizvodov tako na notranjem trgu kakor tudi v razmerju med domačimi in inozemskimi cenami.

Te omejitve so bile v povojnem obdobju očitne zlasti v panogah lahke industrije, obrtnišva, komunalnega gospodarstva, na določenih področjih kmetijstva, v prometu, dalje pa tudi na raznih negospodarskih področjih, kot je n. pr. gradnja stanovanjskega sklada, gradnja objektov družbenega standarda itd.

2. Nadaljnja posledica tako ustvarjenih odnosov v razdelitvi dohodka in v strukturi razdelitve je bilo zadrževanje porasta standarda, kar kaže dej-

stvo, da je v povojnem obdobju nivo potrošnje, kljub znatnemu porastu narodnega dohodka, ostal v glavnem nespremenjen.

Nizek nivo posebne potrošnje pri nas se kaže tudi v neugodni strukturi potrošnje, kar se odraža v relativno visoki udeležbi prehrane v vsej potrošnji. Povprečna udeležba stroškov za prehrano v skupnem proračunu delavskih in uslužbenskih družin znaša okrog 50%, medtem ko je pri kmetijskem prebivalstvu in pri prebivalstvu z nižjimi dohodki ta odstotek še večji.

3. Taki odnosi v razdelitvi so bili prav tako razlog, da smo obdržali razne neekonomske oblike v našem gospodarskem življenju, ki se kažejo kot negativni činitelj v gospodarskem sistemu in imajo neugoden odraz tako na nadaljnji razvoj delavskega samoupravljanja kakor na materialne temelje krepitve lokalnih samouprav.

To se kaže v dejstvu, da se v našem gospodarskem sistemu, zaradi disparitet v cenah, ki jih vsiljuje obstoječa razdelitev, izgublja račun rentabilnosti posameznih gospodarskih panog in področij, ker se osrednje nabiranje akumulacije izvaja po industriji. Odnos udeležbe plač v stroških proizvodnje vpliva na zmanjšanje interesa za povečanje storilnosti dela in pospeševanje proizvodnje z izpopolnjevanjem tehnološkega procesa, racionalizacijo in modernizacijo proizvodnje.

Taki odnosi so vplivali na to, da smo v našem gospodarskem sistemu obdržali v veliki meri razne oblike administrativnih intervencij z namenom, da bi ublažili negativne posledice take razdelitve, kot so n. pr. razne oblike subvencij, dotacij, regresov itd. V blagovni izmenjavi z inozemstvom se to kaže v zamotanem sistemu izvoznouvoznih koeficientov, ki vplivajo na zmanjšanje računa rentabilnosti v zunanjetrgovinski izmenjavi.

Taki odnosi neugodno delujejo tudi na vzpostavljane pravilnih odnosov lokalnih samouprav, kar ima hkrati za posledico razne pojave, ki v bistvu pomenijo prebijanje postavljanih odnosov v razdelitvi.

Naloge gospodarske politike

Izhodišna osnova naše nadaljnje ekonomske politike računa s takimi ukrepi v razdelitvi narodnega dohodka, strukturi proizvodnje in programu investicij, ki naj pripeljejo do čim večje stabilizacije trga. To je potrebno tako za umiritev cen in na tej podlagi postopnega porasta realnega zaslužka zaposlenih, kakor tudi za to, da bi se ustvarila nujna atmosfera za povečanje storilnosti dela.

Ker je nivo in struktura investicij eden izmed glavnih razlogov za motnje na trgu, računamo na nadaljnjo ekonomsko politiko s skrajšanjem investicij na tako raven in v taki strukturi, ki bo omogočila odstranitev nastalih disproportov predvsem pa

odstranitev disproportov med proizvodnjo proizvodnih sredstev in proizvodnjo potrošnih sredstev. Vodilno načelo sklepov s posvetovanja pri tovarišu Titu o ekonomskih problemih je v tem, da bomo vlagali v tiste objekte in vrste proizvodnje, ki bodo najhitreje pripeljali do povečanja narodnega dohodka. Odstranitev osnovnih disproportov dosedanjega razvoja in postopen porast življenjskega standarda bo omogočil porast proizvodnje potrošnega blaga (v kmetijstvu in v industriji) kakor tudi na področju stanovanjskih in komunalnih uslug.

Pojav deficitarne plačilne bilance, ki spremlja naš močan gospodarski razvoj, ki je zahteval absorbiranje pomembnih domačih in inozemskih sredstev, vsebolj moti uravnoteženje našega gospodarstva in maksimalno izkoriščanje njegovi zmogljivosti. Visok uvoz hrane predstavlja posebno breme za narodno gospodarstvo, ki se najbolj odraža v plačilni bilanci. Spremembe v ekonomski politiki naj bi omogočile, da povečamo našo udeležbo v mednarodni izmenjavi, da povečamo zlasti izvoz in na tej podlagi postopoma spravimo v ravnotežje našo plačilno bilanco. Najtežja naloga na tej poti bo osvoboditev od uvoza živilskih artiklov, zlasti pšenice, kar bomo dosegli s povečano proizvodnjo doma. Če bomo uspeli v teh prizadevanjih, tedaj bomo dosegli glavni pogoj za ravnotežje plačilne bilance.

Poseben pomen, ki ga pripisujemo pospeševanju kmetijstva, postavlja v prvo vrsto ekonomsko-političnih problemov naše države vprašanje razvoja takih oblik gospodarjenja v kmetijstvu, ki bodo najhitreje omogočile porast proizvodnje in spremembo zaostalih družbenih odnosov na vasi. Zato pa dobiva zadružništvo izreden pomen.

Z desetletnim delom in naporu, ki smo jih vložili v investicijsko graditve, smo ustvarili močne zmogljivosti, ki jih ne izkoriščamo niti po njihovi tehnični moči, kakor tudi ne zaradi pomanjkanja kvalificiranega osebja. V prihodnjih nekaj letih bomo morali usmeriti težišče naših naporov na to, da bomo čimbolj učinkovito izkoristili velik družbeni kapital, ki smo ga vložili v številne tovarne.

Pogoj za izkoriščanje tega bogastva pa je ustvarjanje kvalificirane delovne sile in splošno dvigovanje tehničnega nivoja naših proizvajalcev z namenom, da bi povečali storilnost dela.

Temelji naše bodoče ekonomske politike, ki so jih postavili sklepi s posvetovanja pri tovarišu Titu, so podlaga za široko mobilizacijo vseh aktivistov in vseh delovnih ljudi za njihovo uresničitev. Rezultatov te politike ne moremo pričakovati brez noč, niti ne bodo prišli sami po sebi. Boriti se bomo morali dalj časa za njihovo uresničenje, končni rezultat, ki bo pomenil izboljšanje življenjskega standarda, pa bo prišel postopoma, med razvojem.

PROIZVODNJA ELEKTRIČNE ENERGIJE IN JEKLA NA 1 PREBIVALCA

	Električna energija			Jeklo	
	1937	1953		1939	1953
Bolgarija	32,6	200,0	Poljska	41,9	136,0
Grčija	34,6	115,5	Belgija	371,9	500,8
Italija	364,2	678,6		53,9	71,8
Madžarska	140,6	479,2		80,5	156,3
Romunija	69,4	212,1		17,2	43,6
Avstrija	427,8	1.260,3		117,8	184,5
Francija	487,4	969,6		192,8	233,3
Švica	1.636,8	2.760,9	Turčija	—	7,2
Švedska	1.271,8	3.127,9		183,6	244,3
Norveška	3.177,8	5.841,6	Japonska	95,6	88,3
Holandska	405,3	915,2		12,7	81,7
Velika Britanija	512,4	1.324,5		284,0	252,2
Zahodna Nemčija	1.272,1	1.246,5		616,5	314,7
Indija	8,3	17,8		3,5	4,1
ZDA	3.462,1	3.221,0		371,4	634,3
Jugoslavija	17,7	175,5		15,5	30,3

NOVI IZDELKI NAŠE INDUSTRIJE

Izdelki	Enota	9 mesecev				
		1947	1952	1953	1954	1955
Koks	tis. ton	—	15	296	404	514
Benzol	ton	—	—	1.743	2.923	2.842
Zelezniške tračnice s priborom	tis. ton	32	45	39	48	41
Brezšivne cevi	ton	—	—	4.017	16.001	20.606
Azbestno vlakno	ton	309	2.506	3.748	3.264	3.087
Kremenjak	ton	340	1.214	1.624	2.459	1.913
Zmleti grafit	ton	81	687	786	1.026	958
Izolatorji iz elektro-porcelana za visoko napetost	ton	—	414	439	498	724
Siroji za ohlajevanje	ton	2	85	85	148	182
Potniški in poštni vagoni	kom.	30	35	1	—	33
Tovorni vagoni	kom.	153	210	1.015	1.283	446
Tovornjaki	kom.	229	654	1.329	1.651	1.261
Traktorji	kom.	—	789	1.360	1.059	712
Kolesa	tis. kom.	1	9	21	33	32
Avtobusi	kom.	—	41	75	114	181
Kroglični ležaji	ton	—	87	117	139	117
Radijski sprejemniki	kom.	—	27.298	37.613	59.286	57.530
Kinoprojektorji	kom.	—	228	202	236	310
Elektronske cevi	tis. kom.	—	53	39	102	93
Rentgenski aparati	kom.	—	—	45	206	174
Stevci	tis. kom.	—	85	140	92	80
Telefonski aparati	tis. kom.	—	20	33	47	35
Polivinil-klorid	ton	—	1.976	2.400	3.045	2.399
Dušična kislina	ton	—	—	—	2.515	6.124
Amonium nitrat	ton	—	—	—	3.398	12.100
Umetne plošče	000 m ²	428	668	1.556	2.648	2.605
Rotopapir	ton	—	—	3.236	1.501	1.318
Mleko v prahu	ton	—	277	443	749	693

Pripomba: Niso obsežene vse panoge industrije, zlasti stroje-gradnja, ki ima že precej široko izbiro novih izdelkov, med katerimi so nekateri zelo pomembni.